

CIAU MASINO

Cesare Pavese

Itz.: GILLERMO ETXEBERRIA

Andereno pospolinak

Nere mahastietako lurrak, aranondo eta gaztainadiak,
non erne baitira beti jan ditudan arnariak,
nere muino ederrak - beti amestu dudan
baina inoiz hazkatu ez dudan fruitu hobe baten jabeak .
Batek sei urte dituenean eta udatan bakarrik
datorrenean baserrira, aski izaten du
bidetik aldegin eta harrapari oinutsekin batera
fruta berdeak jatea, behiak larrean diren bitartean.
Udako zerupear, belarretan etzanda,
jolas eta sasi-borroka tartean emakumeez hitzegiten zen
eta besteek farrezka zekizkiten kontuak
eta misterioak xuxurlatzen zituzten aisialdi paregabeetan.
Herri aurreko bidean, oraindik ere —igandetan—
herrirako bidean guardasol apainak ikusten dira;
baina herria urrun dago eta ez dago iada mutikorik.
Nere arrebak hogeitau urte zituen orduan. Azoteara
etorri ohi ziren beti guardasol apainekin,
udako jantzi argi, hitz algaratsuekin:
andereño pospolinak. Agian, elkarri prestatzen
zizkioten liburuez mintzatzen ziren —maitasun nobelak—
dantzaldiak, zitak.....Nik urduri entzuten nien
eta ez nuen oraindik beso bilutsietan,
bilo eguzkitsuetan pentsatzen. Nere unerik zoragarriena,

taldetxoa mahats jatera eta lurrean esertzera
 gidatzeko aukeratzen nindutenekoa izan ohi zen.
 Adarra jotzen zidaten. Behin, maitemindurik
 ote nengoen ere galdetu zidaten.
 Dexente haserretu nintzen. Harrokeriak egiten nituen
 haiengandik bereizteko: zuhaitz batera igo ikus nintzaten,
 mahats mordo ederrak bildu eta ziztuan korrika egiten nuen.
 Behin, neska hauen arteko zaputzenarekin
 topo egin nuen trenean, aurpegi ausente samarra zuen,
 baina ilehori urreztatua zuen eta italieraz mintzo zen.
 Flora deitzen zioten. Ni bitartean, treneko diskoari
 harri tiraka jardun nintzen. Berak galdetu zidan
 ia ba al zekiten etxean nere balentria hauen berri.
 Nahastuta utzi ninduen. Eta Florak berarekin eraman ninduen
 nere arrebarengana baitzihoan —esan zidanez—.
 Uda haserako arratsalde eder bat zen,
 eta itzaletik ibiltzearren eta lehenbailehen iristearren
 belardietatik barna joan ginen. Alboan Florak
 ia gogoan ez dudan zerbait esaten zidan.
 Errekastora iritsi eta jauzi bat egin izan nahi nuen:
 ia uretan amaitu nuen, belar artean.
 Beste urbazterrean Florak farre egiten zuen
 eta ez begiratzeko esan zidan.
 Ni urduri nengoen. Txaplastak sentitu nituen
 ur korrontean. Palastaka ari zela entzun
 eta bat-batean begiratu nuen.
 Ederra eta sendoa zen haren gorputz ezkutua,
 laguna ur-bazterrera jaitsi zen, zangoak bilutsik,
 ikusgarri. (Flora aberatsa zen eta ez zuen lanik egiten).
 Protesta egin zidan eta azkarki tapatu,
 baina azkenik farre egin genuen eta eskua eman nion.
 Itzulerako bidean, zoriontsuegi sentitu nintzen.
 Etxera iristean, ez nuen zafraldirik izan.

Hogeinaka dago nere herrian Flora bezalakoa.
 Muino haien arteko fruiturik sanoenak dira,
 beren gurasoek ikastera behartzen dituzte
 eta haietako norbaitek segan ere egin du belardian.
 Aurpegi lasaia dute, serio begirutzen zaituztenean,
 baina ze aurpegiak!: andereño pospolinak,

hirian bezala jazten dira.
 Liburuetatik ateratzen dituzte beren izen fantastikoak:
 Flora, Lidia, Cornelia, eta mahats lukuak
 eta makal ilarak ere ez dira ederragoak.
 Beti norbait datorkit burura zera esaka:
 nere ametsa hogeita hamar urtera arte bizitzea da,
 haizeak ondo jotzen duen muino gaineko
 etxe batean, eta bertan ernetzen diren
 basa-landareaz bakarrik arduratu.
 Ongi dakite bizitza zer den: eskoletan
 astakirtenen eta miseria gutzien
 gainetik sentitzen dira,
 eta beti dira gazte. Zahartzerakoan...
 ai, ez ditut zahar irudikatu ere nahi,
 nere andereño pospolinak,
 guardasol polita eskuan, soineko argiz jantziak,
 —eta muino malkar eta idorra, atze ikuspegi dutela—
 nere arnariak, onen onenak eta urtero berritzen direnak.

Bleus-en bluesa

Ez du ezer txarrik neska bat norbere
 gelara gramofonoa entzutera eramateak.
 Baina une bat iristerakoan diskoak bere kasa hiltzen
 ziren eta ez genion gu bietako inork arretarik jartzen.
 Garbi dago - haiek baino are gazteago ginen gu
 eta erritmu haiek, musika haiek indar beteaz kantatzen zioten
 bizitzari.

Gauza okertzen hasi zen bion artean ni sofán eserita eta
 neska kantu-marmarka disko berriren bat jartzera
 —beti blues-en bat— jaisten zela.
 Bluesak Ameriketako gauza dibertituak ziren,
 baina behin eta berriro —beti berdín, beti berdín—
 errepikatuak, musikari berdínak interpretatuak.
 Orain —hurbileko gertakariez bakarrik ari naiz
 —iritsi da eguna
 non hainbeste emango bainuke osterá ikusteagatik
 nere bila kantumarmarka igo datorren neska,
 garai zaharreko diskoa berriro jartzera —nahiz blues bat izan.

Ardo tristea

Gauza da ezen nere patarra edatera
 taberna txoko batean esertzen naizenero, aurkitzen ditudala
 ume-galtzaile bat edo garraisika zereginik gabe diharduten
 haurrak

edo kanpoan oinez doan neskatoren bat,
 eta zigarroko ke-adatsa deusezten didate. "Horrela da, gazte,
 benetan diotsut, Lucento-n egiten dut lan".

Baina ahotsa, zaharraren ahots larriak
 berrogei urte —ez dakit— zeinak nere eskua estutu duen
 gauzez, hotzetan, eta gero etxeraino lagundu nauen,
 korneta zahar itxurako tonu hura
 ez zait ahaztuko, hiltzen banaiz ere.

Ez zen ardoaz mintzatzen, nerekin mintzatu ohi zen
 ikasia nintzelako eta pipan erretzen nuelako.

*"Eta pipan erretzen duena —oihukatzen zuen dardaraz—
 ezin da faltsua izan". Buruaz baietz esan nion.*

*Itzuleran, neska irekiagoak eta sanoagoak aurkitu ditut,
 zangoak bilutsik —hiru ilabete baraurik egin ondoren—
 eta haien mardultasunaz horditu nintzelako
 esposatu nintzen - zahartzaroko maitasuna.*

*Gihartsuena eta lotsagabeenarekin ezkondu nintzen
 ostera bizitzaren berri jakin nahi nuelako, ez nuelako
 berriro mahai baten atzean hiltzerik, bulegoan, arrotzen artean.
 Baina Nella ere arrotz egin zitzaidan eta abiadore kadete batek
 behin ikusi eta haren gain jarri zituen eskuak.*

*Orain hilda dago likits hura —gazte gizaixo hura—
 zeruan eraitsi zuten —ez naiz ni likitsa.*

*Nella emazteak haur bat zaintzen du —ez dakit nere semea ote
 den—*

*eta emakume etxezalea da eta ni berari atsegin
 ematen ez dakien arrotz bat naiz eta ez naiz ezer esatera
 ausartzen*

eta Nella ere ez du hitzegiten, begiratu besterik ez.

Eta harrigarriena da gizon hark bere historia kontatzean negar
 egiten zuela,
 mozkor batek egiten duenaren gisara, gorputz osoarekin,
 eta gainera erortzen zitzaidan eta esaten: "Gure artean
 beti errespetua zor diogu", eta nik hotzez dardar egiten nuen,

aldegin nahi izaten nuen eta eskua eman.
 Zein atsegin den pattarra edatea, beste plazerra, ordea,
 frontetik datorren eta barkapena eskatzen dizun
 zahar ezinduaren aitorenak entzutea da.

Ze poza daukat nik bizitzan?
Bene-benetan diotsut, Lucento-n egiten dut lana.
Ze poza daukat nik bizitzan?

Arbasoak

Munduaz txunditurik adin batera ailegatu nintzela,
 alferrikako ukabilkadak jaurtikitzen nituen eta negar egiten
 nuen bakarka.

Gizon eta emakumeen elkarrizketak entzun
 eta zer erantzun ez jakitea, ez da batere atsegin.
 Baina hau ere gertatu zen: ez nago iadanik bakarrik
 eta zer erantzun ez jakin arren, pasa ninteke hori gabe.
 Neure burua aurkitzerakoan zenbait kide aurkitu dut.
 Jakin dut, jakin, ezen jaio baino lehen, pieza bateko
 gizonetan bizi izan naizela, gizaseme jatorretan,
 haien artean ere inork ez zekien erantzuten baina denak lasaiak
 ziren.

Bi koinaturen artean denda bat ireki dute —gure familiako
 lehen ondasuna— eta kanpotik etorria serioa zen,
 kalkulatzaila, bihozgabea eta zurra: emakume bat.
 Besteak, gure odolekoak, nobelak irakurtzen zituen dendan
 —gehiegikeria herriarentzat— eta bertaratzen ziren bezeroek
 gisako erantzun laburrak entzuten zituzten,
 ez zegoela azukrerik, sulfatorik ere ez,
 dena zegoela agortua. Geroago gertatu zenez
 azken honek laguntza eskaini ziola koinatu arruinatuari.
 Gure aurreko hauek gogoratzean, sendoago sentitzen naiz,
 ispilura begira sorbaldak lasaitzen ditudanean baino
 eta irrifar zabalenerako ezpainak prestatzen ditudanean baino.
 Aspaldiko urteetan bizi izan zen nere aitona bat,
 eta beste nezakari batek engainatu egin zuen,
 eta, ondorioz, udan mahastiak haitzurtzen aritu zen —udan—
 gauzak horrela ondo zeudelakoan. Horrela
 bizi izan naiz beti, beti izan dut

betarte lasaia eta aurpegia atera dut.
 Eta emakumeak ez dira kontutan hartzen familian.
 Esan nahi dudana da emakumeak etxean daudela beti
 eta mundura ekartzen gaituztela, ez dutela deusik esaten
 eta ez dutela ezer kontatzen eta ez ditugu gogoratu ere egiten.
 Emakume bakoitzak zerbait berria itsasten digu odolean,
 baina egindako obran suntsitzen dira eta gu
 horrela eraberriturik, gu gara irauten dugun bakarrak.
 Grinez beteta gaude, keinu eta izuduraz
 —gu, bai, gizonezkook, aitok— haietakoren batek bere buruaz
 beste egin zuen,

baina inoiz ez dugu lotsaren apurrik eduki,
 ez gara inoiz emakume izango, ez inoiz inoren esklabu.
 Lur berri bat aurkitu dut kideak aurkitzean,
 lur gaizto bat, non pribilegio bat den
 geroa antolatzea ezer egin gabe.
 Zeren ni eta gutarrek ez dugu aski lanarekin,
 badakigu hondoa jotzen ere, baina nere gurasoen ametsik minena,
 ezer ez egitea izan zen pribilegiatuen modura.
 Hango muinoetan zehar noraezean ibiltzeko jaioak gara,
 emakumerik gabe eta besoak gurutzatuta bizkarretan.

Emakume galduak

Arrazoia duzu tratu hori ematen diezunean.
 Egiatan hobe da horrela eta ez bihotzez kupidatu
 eta gero ohean haietaz gozatu.
 “Bizi osoa baino indartsuagoa da behar hori”,
 hobe esanda, “denok kondenatuak gaude pauso hori ematera;
 baina egun batean nere neska emagaldurik lanetan ariko balitz,
 amorrazioz ito egingo nuke eta mendekurik gogorrena hartuko
 nuke”.

Errukia beti denbora galtzea izan da,
 bizitza berez da gogorra eta ez du horrek aldatzen,
 onena hortzak estutu eta isiltzea da. Gau batean
 bidaia egin nuen trenean, emakume bat zegoen,
 janzkera xumea, pintatua eta betarte oso serioa.
 Kanpoan, argi zurbilskak eta berde gristakak
 mundua ezerezean bihurtzen zuten. Bagoian
 aislatuak geunden —hirugarren klasekoa— andrea eta biok,
 gaztea bera.

Ez nekien urte haietan hizketaldi bat hasten
 eta negar egiten nuen emakumeez pentsatzerakoan. Horrela
 egin nuen bidai hura urduri berari begira eta berak
 behin edo beste begiratu zidan eta erre egiten zuen. Ez nion
 ezer esan,
 ez ezer pentsatu, baina oraindik odolean daukat
 begirada zuzen hura, lana taiuz egin eta bizitza
 bere neurrian, isilik, duenaren une bateko irrifarra.
 Garuna hitzez beteta duten
 lagun horietako batek, emaztekoa
 babestu nahiko zukeen, malkoak xukatu eta poza sustatu.
 "Garbi dago, bizi osoa baino behar indartsuagoa da.
 Eta gu, deusetarako balio ez duen
 bihotz gogorrean bere indar guztia
 jartzen duten kondenatu horietakoak gara."
 Milaka emazteki salba ditzakezue
 baina nik ikusi ditut haietako milaka
 erretzen, begi erdainariz begiratzen
 edota errendatuta irrifar egiten
 —ai ene kuttunak— horiek bizirik iraungo dute beti
 isiltasunean sufrituaz eta besten okerrak ordainduaz.